בָּהֶם יָדֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִתְחַמְּמִים וּמַחְמִיצִים אֶת הָעִסָּה, (כו) אֶלָּא יְהֵא לָהּ כְּלִי אַחֵר מָלֵא מַיִם שֶׁתְּקַטֵּף בּוֹ. הַגָּה: וּמִיהוּ בְּעָבְרָה (כז) וְלֹא צִנְּנָה יָדֶיהָ, מֻתָּר (רמב"ם פרק ה' (הי"ג)): ד כ אִם לָשׁ (כח) אַחַר זְמַן אִסּוּר חָמֵץ, (כט) אֵלּוּ הַמַּיִם עִם שְׁאָר הַמַּיִם שֶׁרוֹחֲצִים בָּהֶם הָעֲרֵבָה לֹא יִשְׁפְּכֵם אֶלָּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן, (ל) כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַבְּצוּ (לא) בְּמָקוֹם אֶחָד וְיַחְמִיץ. הַגָּה: (לב) וְהַכֵּלִים שֶׁמְּתַקְּנִים בָּהֶם הַמַּצּוֹת, וְהַסַּכִּין שֶׁחוֹתְכִין בּוֹ הָעִסָּה, יִגְרְרֵם תָּמִיד (לג) בִּשְׁעַת (טו) עֲשִׂיָּה שֶׁלֹּא יִדְבַּק בָּהֶם הַבָּצֵק, וּלְאַחַר עֲשִׂיָּה יְדִיחֵם וִינַגְּבֵם הֵיטֵב לַחֲזֹר וּלְתַקֵּן בָּהֶם פַּעַם שֵׁנִית (מהרי"ל (מנהגים)), וְזֶהוּ עָדִיף טְפֵי מִמַּה שֶׁנּוֹהֲגִין לְגָרְרָן, כִּי אִי אֶפְשָׁר לְנַקּוֹתָן הֵיטֵב עַל יְדֵי גְּרִירָה. וְהַמַּחְמִיר, יִגְרְרֵן (לד) וְאַחַר כָּךְ (טז) יְדִיחֵן (דברי עצמו). וּבְיוֹם טוֹב מֻתָּר לַעֲשׂוֹתוֹ (לה) עַל יְדֵי אֵינוֹ יְהוּדִי, וְאִם אֵין אֵינוֹ יְהוּדִי, (לו) יְטִילֵם (יז) לְצוֹנֵן (לז) אוֹ יִתְּנֵם לַתַּנּוּר (יח) (לח) שֶׁיֵּאָפֶה הַבָּצֵק שֶׁעֲלֵיהֶם. וְהָעֲרֵבוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לָתֵת דָּבָר בְּתוֹכוֹ, מֻתָּר

כ מִשְׁנָה שָׁם מ' (ע"ב) וּגְמָרָא מ"ב (ע"א).

בְּאֵר הֵיטֵב

עֲסוּקָה בַּתַּנּוּר, וְכֵן כָּתַב הַשִּׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי' ריא). אָכֵן דַּעַת הָרַ"ן (יב: ד"ה וצריכה) וְהַמַּגִּיד מִשְׁנֶה (פ"ה הי"ב) אֵינוֹ כֵּן, דְּכָל שֶׁאֵינָהּ מִתְחַמֶּמֶת מֵחֹם הַתַּנּוּר וְאַחַר כָּךְ נוֹגַעַת בָּעִסָּה אֵינָהּ צְרִיכָה לְצַנֵּן כְּלָל. [וּבְדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר. אַחֲרוֹנִים]. וְכֵן הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לְצַנֵּן הַיָּדַיִם כְּשֶׁעוֹסְקִים בְּלִישַׁת הָעִסָּה, וְכֵן נִרְאֶה לִי. חֹק יַעֲקֹב (ס"ק יח) עַיֵּן שָׁם: ד (טו) עֲשִׂיָּה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא), דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין הָעוֹלָם שֶׁלֹּא לְגָרְרָם עַד אַחַר עֲשִׂיָּה, כִּי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין שׁוֹהִין שִׁעוּר מִיל מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה אָסוּר, לָכֵן יַעֲמֹד אֶחָד עַל גַּבֵּיהֶן שֶׁיְּגָרֵר תָּמִיד כָּל כְּלִי בִּשְׁעַת הַנָּחָתוֹ עַד כָּאן. וְעַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (סק"כ). (טז) יְדִיחֵן. וְהַמַּרְדֶּה אֵין צָרִיךְ לַהֲדִיחָהּ. דְּרָשׁוֹת מַהֲרִי"ל (מנהגים): (יז) לְצוֹנֵן. וְיַכְבִּיד אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ לְמַטָּה מִן הַמַּיִם וְאַל יָצוּפוּ לְמַעְלָה. מַהֲרִ"י וַוִּיל (סי' קצג). וְעַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (ס"ק כב): (יח) שֶׁיֵּאָפֶה. דְּהַיְינוּ בְּאוֹתוֹ תַּנּוּר שֶׁהֻסַּק לַאֲפִיָּה, וְלֹא לְהַסִּיק מֵחָדָשׁ בִּשְׁבִיל כֵּלִים אֵלּוּ. חֹק יַעֲקֹב (ס"ק כג). וּמִכָּל מָקוֹם אָסוּר לֶאֱכֹל הַבָּצֵק הַהוּא, דְּבַצַּד הַשֵּׁנִי וּבַסְּדָקִים לֹא נֶאֱפָה יָפֶה, מַהֲרִי"ל (שם). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג) וְנִרְאֶה לִי שֶׁיְּבַטֵּל הֶחָמֵץ קֹדֶם שֶׁיַּחְמִיץ אוֹ יִתֵּן הַכֵּלִים עִם הַבָּצֵק בְּמַתָּנָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וְאִם צָרִיךְ לֶאֱפוֹת שֵׁנִית בְּיוֹם טוֹב פְּשִׁיטָא דְּשָׁרִי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִשּׁוּם דְּהַיָּדַיִם מִתְחַמְּמִים מֵרֹב הָעֵסֶק וּמִתְחַמֵּם הָעִסָּה מֵהַיָּדַיִם: (כו) אֶלָּא יְהֵא לָהּ וְכוּ'. וּבִמְדִינוֹת אֵלּוּ נוֹהֲגִין שֶׁלֹּא לִקְטֹף הַמַּצּוֹת בְּמַיִם [דַּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ה)]: (כז) וְלֹא צִנְּנָה. וְהוּא הַדִּין (ל) אִם עָבְרָה וְקִטְּפָה אֶת הַמַּצּוֹת בַּמַּיִם שֶׁצִּנְּנָה יָדֶיהָ, גַּם כֵּן נִרְאֶה לִכְאוֹרָה שֶׁמֻּתָּר בְּדִיעֲבַד. א]וְדַע, דְּיֵשׁ (לא) פּוֹסְקִים דִּסְבִירָא לְהוּ דְּלֹא מַצְרְכִינַן כְּלָל לְצַנֵּן הַיָּדַיִם בִּשְׁעַת לִישָׁה אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה, וְלֹא הִצְרִיכוּ לְצַנֵּן יָדַיִם לְכַתְּחִלָּה אֶלָּא אִם אוֹתָהּ שֶׁלָּשָׁה אוֹפָה גַּם כֵּן, וּמִשּׁוּם דְּמִתְקָרֶבֶת לַתַּנּוּר יָדֶיהָ חֲמִימוֹת, וּכְשֶׁלָּשָׁה אַחַר כָּךְ חָשְׁשׁוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא תְּחַמֵּם הָעִסָּה בְּיָדֶיהָ, וְכָתְבוּ שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג שֶׁלֹּא לְהַחְמִיר. וּמִיהוּ, כָּל זֶה בִּסְתָם, אֲבָל בְּמַרְגֶּשֶׁת שֶׁנִּתְחַמְּמוּ יָדֶיהָ, (לב) לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לְצַנֵּן. וַאֲפִלּוּ בִּסְתָם טוֹב לְכַתְּחִלָּה לְהַחְמִיר, (לג) שֶׁכֵּן הוּא דַּעַת כַּמָּה רִאשׁוֹנִים: ד (כח) אַחַר זְמַן וְכוּ'. וְקֹדֶם זְמַן אִסּוּרוֹ שׁוֹפְכָן בַּחֲצֵרוֹ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן. (לד) וְדַעַת הַבַּ"ח (ס"ו) וְהַטַּ"ז (סק"ה) ב]דַּאֲפִלּוּ קֹדֶם זְמַן אִסּוּר אֵין לְשׁוֹפְכָן בַּחֲצֵרוֹ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן: (כט) אֵלּוּ הַמַּיִם. רְצוֹנוֹ לוֹמַר הַמַּיִם שֶׁמְּקַטֵּף בָּהֶם אוֹ שֶׁמְּצַנֵּן אֶת יָדָיו: (ל) כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַבְּצוּ וְכוּ'. וַהֲרֵי הֶחָמֵץ שֶׁלּוֹ הוּא כֵּיוָן שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ. (לה) ג]וּמִיהוּ, לִשְׁפֹּךְ אוֹתָם בִּרְשׁוּת הָרַבִּים מֻתָּר בְּכָל עִנְיָן, דְּמַאי אִכְפַּת לָן שֶׁיַּחְמִיצוּ אַחַר כֵּן כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִפְקִירָן. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דַּאֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים (לו) אֵין נָכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם מִדְרוֹן, דְּכֵיוָן שֶׁהוּא בִּזְמַן אִסּוּר חָמֵץ יֵשׁ לוֹ לְדַקְדֵּק בְּפֵרוּרֵי בְּצֵקוֹ שֶׁלֹּא יָבֹאוּ לִידֵי חִמּוּץ: (לא) בְּמָקוֹם אֶחָד. אֶלָּא יִבָּלְעוּ בַּקַּרְקַע. וְכָתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט) דְּאֵין לִשְׁפֹּךְ אוֹתָם עַל רִצְפַּת אֲבָנִים, דְּגַם כֵּן אֵין נִבְלָעִים בַּקַּרְקַע. וְדַע, דְּצָרִיךְ (לז) לְמַהֵר וְלִשְׁפֹּךְ אוֹתָן אַחַר שֶׁקִּטֵּף בָּהֶם אוֹ צִנֵּן בּוֹ יָדָיו אוֹ לְאַחַר הֲדָחַת הָעֲרֵבָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְמַהֲרוֹת לְהַחְמִיץ: (לב) וְהַכֵּלִים. הַיְנוּ הָעֲרֵבוֹת, וְעֵצִים הָעֲגֻלִּין שֶׁעוֹרְכִין בָּהֶם הַמַּצּוֹת, וְהָרֶעדְלֶי"ךְ שֶׁמְּנַקְּרִין בָּהֶם הַמַּצּוֹת. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"י) שֶׁכָּתַב דְּנָכוֹן לִפְעָמִים לִבְדֹּק וְלִרְאוֹת גַּם הַמַּרְדֶּה שֶׁמַּכְנִיסִין בָּהּ הַמַּצּוֹת לַתַּנּוּר אִם אֵין עָלֶיהָ בָּצֵק, [דְּלִפְעָמִים כְּשֶׁהָעִסָּה רַכָּה נִדְבָּק עָלֶיהָ בָּצֵק]: (לג) בִּשְׁעַת עֲשִׂיָּה. הַיְנוּ (לח) בֵּין כָּל עִסָּה וְעִסָּה לְנַקּוֹתָם, דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵין שׁוֹהִין שִׁעוּר מִיל בֵּין כָּל עִסָּה וְעִסָּה וְנִמְצָא שֶׁהַבָּצֵק הַדָּבוּק בַּכֵּלִים אֵינוֹ שׁוֹהֶה בְּלֹא עֵסֶק, אַף עַל פִּי כֵן לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לִזָּהֵר בְּכָךְ וְכַנַּ"ל בְּסָעִיף ב'. [וּמַה שֶּׁכָּתַב לְאַחַר עֲשִׂיָּה, הַיְנוּ לְאַחַר שֶׁנֶּאֱפָה מֵהֶסֵּק אֶחָד]. וְהוּא הַדִּין שֶׁצָּרִיךְ לִרְחֹץ יָדָיו, וְגַם לִרְחֹץ הָאַגָּן שֶׁלָּשִׁין בּוֹ וּלְנַגְּבוֹ בְּמַפָּה בֵּין כָּל עִסָּה וְעִסָּה. ד]וּמִנְהָגֵנוּ כְּהַיּוֹם לִרְחֹץ אִשָּׁה הַלָּשָׁה אֶת יָדֶיהָ וְכֵן הַכֵּלִים שֶׁלָּשִׁין בּוֹ, לְאַחַר שֶׁעָשׂוּ בּוֹ שְׁתַּיִם אוֹ שָׁלֹשׁ עִסּוֹת, (לט) עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה מֵהַתְחָלַת הַלִּישָׁה יוֹתֵר מִשִּׁעוּר מִיל, וְכֵן הַמְגַלְגְּלִים יַשְׁגִּיחוּ אִם מֻדְבָּק בִּידֵיהֶם עִסָּה, וְיִרְחֲצוּ יְדֵיהֶם גַּם כֵּן מִשִּׁעוּר מִיל לְשִׁעוּר מִיל, וְכֵן יַשְׁגִּיחוּ עַל עֵצִים הַמְגַלְגְּלִין וְהָרֶעדְלֶי"ךְ שֶׁיִּהְיוּ נְקִיִּים, וּלְהַחֲלִיפָם אוֹ לְגָרֵד הֶחָמֵץ מֵהֶם בַּזְּמַן הַנִּזְכָּר, וְכֵן הַסְּדִינִים שֶׁמְּכַסִּין בּוֹ הַשֻּׁלְחָנוֹת גַּם כֵּן מַחֲלִיפִין אוֹתָן בַּזְּמַן הַנִּזְכָּר, וּבְמָקוֹם שֶׁעוֹרְכִין עַל הַשֻּׁלְחָנוֹת מְגָרְדִין אוֹתָן בִּזְכוּכִית בַּזְּמַן הַנִּזְכָּר. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהַמִּנְהָג הַנָּכוֹן לִהְיוֹת שְׁנֵי אַגָּנִים לָלוּשׁ בָּהֶם, וּבָעֵת שֶׁלָּשׁ בְּהַשְּׁנִיָּה יִהְיֶה אִישׁ אֶחָד מוּכָן לִרְחֹץ הָרִאשׁוֹנָה וּלְנַגְּבָהּ הֵיטֵב, וְכֵן חוֹזֵר חָלִילָה. וְהַמִּנְהָג הַנָּכוֹן (מ) לְהַעֲמִיד מַשְׁגִּיחַ בְּבֵית אוֹפֵי הַמַּצּוֹת לְהַשְׁגִּיחַ עַל הַכֹּל, כִּי רַבָּה הַמַּכְשֵׁלָה מְאֹד: (לד) וְאַחַר כָּךְ יְדִיחֵן. וְהַמַּרְדֶּה (מא) אֵין צָרִיךְ לַהֲדִיחָהּ: (לה) עַל יְדֵי נָכְרִי. דַּהֲדָחַת הַכֵּלִים (מב) הָוֵי שְׁבוּת, וְעַל יְדֵי נָכְרִי הָוֵי שְׁבוּת דִּשְׁבוּת וְשָׁרִי (מג) בִּמְקוֹם מִצְוָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן ש"ז סָעִיף ה': (לו) יְטִילֵם לְצוֹנֵן. שֶׁהַצּוֹנֵן מְעַכֵּב מִלְּהַחְמִיץ וּכְדִלְעֵיל סִימָן תנ"ז סָעִיף ב', וְיַכְבִּיד (מד) אוֹתָם כְּדֵי שֶׁיֵּרְדוּ לְמַטָּה בַּמַּיִם וְלֹא יָצוּפוּ לְמַעְלָה. וְכָל זֶה כְּשֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱפוֹת עוֹד בּוֹ בַּיּוֹם, הָא דַּעְתּוֹ לֶאֱפוֹת רַשַּׁאי לַהֲדִיחָם בְּעַצְמוֹ. (מה) וּלְגָרְדָם אָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי: (לז) אוֹ יִתְּנֵם לַתַּנּוּר וְכוּ'. וּמִכָּל מָקוֹם אֵין נָכוֹן (מו) לֶאֱכֹל הַבָּצֵק הַנֶּאֱפֶה, דְּשָׁמָּא לֹא נֶאֱפָה יָפֶה הַצַּד הַשֵּׁנִי שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּדָקִים: (לח) שֶׁיֵּאָפֶה הַבָּצֵק. וְהָאַחֲרוֹנִים (מז) מְפַקְפְּקִים בְּעַצָּה זוֹ, דְּכֵיוָן דְּאֵין נָכוֹן לֶאֱכֹל אֶת הַנֶּאֱפֶה וְכַנַּ"ל, וְגַם אֵין כַּוָּנָתוֹ לֶאֱכֹל, אִם כֵּן הוּא אֲפִיָּה שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ דְּאָסוּר. וְיֵשׁ עוֹד (מח) עֵצָה, שֶׁיְּבַטֵּל הֶחָמֵץ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ל) עַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א, דִּסְבִירָא לֵיהּ דִּפְלֻגְתָּא דְּאִתְּמַר בִּגְמָרָא (מב.) בְּעִנְיַן עָבְרָה וְלָשָׁה, לֹא קָאֵי אַהָא דְּאָמַר מִתְּחִלָּה דִּצְרִיכָה שְׁנֵי כֵּלִים אֶחָד לִקְטֹף בָּהּ וְאֶחָד לְצַנֵּן בָּהּ, וּמִמֵּילָא בְּעָבְרָה וְקִטְּפָה בְּאוֹתוֹ כְּלִי שֶׁמְּצַנֶּנֶת גַּם כֵּן אֵין לֶאֱסֹר, אָמְנָם מָצָאתִי בִּפְרִי מְגָדִים (א"א סק"ח) שֶׁמִּסְתַּפֵּק בָּזֶה: (לא) הָרַ"ן (יב: ד"ה וצריכה) וְהָרַב הַמַּגִּיד (פ"ה הי"ב) וּכְפַרוּשׁ הָרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (שם ד"ה דרש רבא), וּמְצַדְּדִים שֶׁזֶּה הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (שם): (לב) בַּ"ח (ס"ה) וּפְרִי חָדָשׁ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (לג) וְכַנַּ"ל: ד (לד) וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ"א: (לה) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק טו) בְּשֵׁם הָרוֹקֵחַ (סי' רעג): (לו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט): (לז) מַחְדּוּשֵׁי רִיטְבָּ"א (מ: ד"ה מתני'): (לח) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) וְהַגְּרַ"ז (סי"ח): (לט) חַיֵּי אָדָם (כלל קכח סכ"ג). וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ"א: (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (מא) אַחֲרוֹנִים: (מב) שֶׁהוּא שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ יוֹם טוֹב מֵאַחַר שֶׁכְּבָר לָשׁ בָּהֶן. וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יב) כָּתַב דִּגְרִידָה הָוֵי שְׁבוּת וְגַם כֵּן מֻתָּר עַל יְדֵי נָכְרִי, וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יז) מַשִּׂיגוֹ דִּגְרִידָה הוּא אַב מְלָאכָה מִשּׁוּם מְמַחֵק, דִּבְשָׁעָה שֶׁהוּא מְגָרְדוֹ בִּזְכוּכִית הוּא מַשְׁוֶה וּמַחֲלִיק גַּם אֶת הָעֵץ כַּיָּדוּעַ: (מג) שֶׁלֹּא יִהְיֶה חָמֵץ דָּבוּק בַּכֵּלִים: (מד) אַחֲרוֹנִים: (מה) מִשּׁוּם לְתָא דִּמְמַחֵק: (מו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג) בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (מנהגים): (מז) הַחֹק יַעֲקֹב (ס"ק כב) בְּשֵׁם מַהֲרִי"ל (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יט) בִּגְדֵי יָשַׁע (ס"ק יט) וּפְרִי מְגָדִים (א"א ס"ק יג): (מח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וּבְאֹפֶן שֶׁאֵין בְּכָל כְּלִי וּכְלִי כַּזַּיִת בָּצֵק דָּבוּק, דְּאִם יִתְקַבֵּץ כַּזַּיִת צָרִיךְ לְבַעֲרוֹ אַף לְאַחַר בִּטּוּלוֹ, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסִימָן תמ"ב (ס"ח), כֵּן כָּתַב הַגְּרַ"ז (סכ"א):

ליקוטי דברי הרב: א] וכן דעת השו"ע הרב (סי"ד). **ב]** ובשו"ע הרב (סט"ז) מבואר שאין איסור לשפכן שלא במקום מדרון אלא אחר זמן איסורו. **ג]** בשו"ע הרב (סט"ז) כתב: אבל אם שופכן שלא במקום מדרון יש לחוש וכו', ואפילו אם שופכן לרשות הרבים ונמצאו שיצאו מרשותו קודם שנתחמצו, מכל מקום כיון שכבר הגיע זמן איסור חמץ צריך הוא ליזהר לכתחילה בכל אשר יש לו שלא יבואו לידי חימוץ כלל. **ד]** בשו"ע הרב (סי"ח) כתב כדעת המג"א, שלכתחילה צריך לגרר בין עיסה לעיסה ואפילו שלא עבר עדיין שיעור מיל, ואם אין שוהין כלל אלא לש מיד זו אחר זו בלא הפסק כלל ואין הכלים פנויים ממלאכתם כלל, אין צריך לגררם בין עיסה לעיסה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תנט

לְהָדִיחַ, וְכֵן כֹּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְיֵשׁ לִזָּהֵר בָּעֲרֵבָה שֶׁלָּשִׁין בָּהּ (לט) שֶׁלֹּא יִהְיֶה בּוֹ שׁוּם גֻּמָּא אוֹ (יט) סֶדֶק שֶׁלֹּא יוּכַל לְנַקְּרוֹ אַחַר הַלִּישָׁה וְתַחְמִיץ, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁחוֹזֵר וְלָשׁ בּוֹ מִתְעָרֵב בַּבָּצֵק (מהרי״ל (מנהגיס הל׳ הגעלה)). וְלֹא יִתֵּן הָעֲרֵבָה עַל כַּר אוֹ (מ) כֶּסֶת (כ) צֶמֶר בִּשְׁעַת הַלִּישָׁה, שֶׁמְּחַמֵּם הָעֲרֵבָה, אֲבָל עַל שֶׁל עוֹר שָׁרִי (מהר״י ווייל (סי׳ קנג)): **ה** [ל]**עָבְרָה וְלָשָׁה תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ,** (מא) **הַפַּת** (כא) **מֻתֶּרֶת:** **ו** [מ]**אִם הָעִסָּה רַכָּה** (מב) **לֹא יוֹסִיף בָּהּ** (כב) **קֶמַח,** (מג) **אֶלָּא עוֹשֶׂה עִסָּה קְטַנָּה מִגִּבּוּל** (כג) **קָשֶׁה** (מד) **וִיעָרְבֶנָּה עִם הָעִסָּה הָרַכָּה.** הַגָּהּ: וְיַרְחִיק הַמַּצּוֹת (כד) [כד] (מה) מֵהַקֶּמַח, כִּי הַקֶּמַח הַנִּדְבָּק בָּהֶן בָּא אַחַר כָּךְ בַּתַּבְשִׁיל וּמִתְחַמֵּץ (מרדכי ריש פרק אלו עוברין (סי׳ תקנו)):

ל הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ה׳ (הי״ב), שֶׁלֹּא כְּדַעַת הָרֹא״ש (פרק ב סי׳ לא) דְּאוֹסֵר. מ תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי׳ קכד).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ו [כד] מֵהַקֶּמַח. עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּדְבַר שְׁמוּאֵל סִימָן שמ״א, בְּעִנְיַן שֶׁהִנִּיחוּ מַצּוֹת אֲפוּיוֹת בְּבַיִת שֶׁהָיוּ מְרַקְּדִים שָׁם הַקֶּמַח וְהַסֹּלֶת וְנִתְמַלְּאוּ הַמַּצּוֹת מֵאֲבַק הַקֶּמַח, עַד שֶׁאִם הָיָה עוֹלֶה בְּיָדוֹ וּבִלְבוּשׁוֹ יִתְמַלֵּא אָבָק, וְיֵשׁ שֶׁלֹּא נִזְהָרִים וּבִשְּׁלוּ אוֹתָם, שֶׁבְּוַדַּאי הָיָה צָרִיךְ לַעֲמֹד בַּפֶּרֶץ בִּתְחִלָּה וּלְהַכְרִיז עֲלֵיהֶם שֶׁהַמַּצּוֹת אֲסוּרִים. אָמְנָם עַתָּה שֶׁעָבַר הַפֶּסַח וְהַשְּׁאֵלָה עַל הַכֵּלִים, יֵשׁ כַּמָּה סְפֵקוֹת, חֲדָא, אִם מִתְּחִלָּה בָּא אוֹתוֹ אֲבַק הַקֶּמַח שֶׁעַל פְּנֵי הַמַּצָּה לִכְלַל חִמּוּץ כְּשֶׁנּוֹפֵל לְמַיִם אוֹ לְמָרָק, מֵחֲמַת מִעוּט שִׁעוּרוֹ שֶׁנִּבְלָל וְהָיוּ לְמַיִם כַּנִּרְאֶה לִפְעָמִים. שֵׁנִית, אִם כְּשֶׁנָּפַל לְמַיִם, אִם הָיָה בִּכְלִי רִאשׁוֹן בִּשְׁעַת רְתִיחָה שַׁרְיָא מִדְּאוֹרַיְיתָא, שֶׁהוּא דֶּרֶךְ חֲלִיטָה, וְאִם הָיָה בִּכְלִי שֵׁנִי דַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים דְּאֵין מַבְלִיעַ בִּכְלִי שֵׁנִי, וְגַם אֲפִלּוּ בִּסְפֵיקָא דְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לוֹמַר דְּמוֹקְמִינַן אַחֲזָקָה דְּהֶתֵּרָא כַּמְבֹאָר בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן ק״ז (ס״א בהג״ה), וְגַם שֶׁכָּעֵת הוּא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם נִתְעָרְבוּ בִּכְשֵׁרִים, מֵחֲמַת כָּל הָנֵי סְפֵקוֹת אֵין לְהַחְמִיר בַּכֵּלִים עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁבְּעֵת שֶׁבָּאוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּמַּצָּה לְצֹרֶךְ בִּשּׁוּל נִעֲרוּ מִמֶּנּוּ הָאָבָק שֶׁעַל פָּנָיו וְקִנְּחוּ בַּיָּד אוֹ בְּמַפָּה וְאַף עַל פִּי כֵן הָיָה מָקוֹם לָחֹשׁ שֶׁלֹּא נִעַר יָפֶה, כִּי הָאָבָק דַּרְכּוֹ לְהִתְדַּבֵּק, דְּמִסְתָּמָא לָאו בְּרַשִּׁיעֵי עָסְקִינַן שֶׁעֵינֵיהֶם רוֹאוֹת הָאָבָק מֻנָּח עַל פְּנֵי הַמַּצָּה וְיִתְּנוּ אוֹתָהּ כְּמוֹת שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַמַּיִם. וְעַיֵּן בְּסוֹף הַסֵּפֶר מִשְׁנַת דְּרַבִּי עֲקִיבָא אִיתָא גַּם כֵּן תְּשׁוּבָה עַל עִנְיָן זֶה, וּמַסְקָנָתוֹ לֶאֱסֹר אֲפִלּוּ לֶאֱכֹל

בַּאֵר הֵיטֵב

לַהֲדִיחָן, אֲבָל אָסוּר לְגָרְרָן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר סוֹף סִימָן שכ״ג: (יט) **סֶדֶק.** יֵשׁ מְצַפִּין הַשֻּׁלְחָן וְהָעֲמִילָה בְּטַס שֶׁל מַתֶּכֶת, וְיֵשׁ שֶׁעוֹשִׂין מֵאֶבֶן חֲלָקָה כְּדֵי שֶׁתִּתְקָרֵר. סֵפֶר זִכְרוֹנוֹת (מאכלות אסורות פ״ג). וְאַחַר כָּל עִסָּה וְעִסָּה יָדִיחַ יָדָיו וְהַסֵּפֶל יָפֶה וִינַגְּבוֹ בְּמַפָּה, אֶלָּא אִם כֵּן לָשׁ מִיָּד בְּלִי הָפְסֵק. וּבַשְּׁלָ״ה (נר מצוה סי׳ כא) כָּתַב דְּנָכוֹן שֶׁיָּכִין שְׁנֵי כֵּלִים וּמִיָּד אַחַר לִישָׁה הָרִאשׁוֹנָה יְהֵא מוּכָן אֶחָד לִרְחֹץ הַכְּלִי הֵיטֵב וְעִסָּה הַשְּׁנִיָּה יִמְדֹּד בִּכְלִי שֵׁנִי וְכֵן חוֹזֵר חָלִילָה עַד כָּאן. [וְחֹק יַעֲקֹב (סק״כ) כָּתַב דְּלֹא רָאִיתִי נוֹהֲגִין כֵּן, דְּאִם כֵּן בֵּין מַצָּה לְמַצָּה וּדְקִירָה לִדְקִירָה נַמִּי יֵשׁ לָחֹשׁ, עַיֵּן שָׁם עַד לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת]. וְנִרְאֶה לִי דַּוְקָא בִּכְלִי נְחֹשֶׁת שַׁיָּךְ זֶה דְּיָכוֹל לְקַנְּחוֹ, אֲבָל שֶׁל עֵץ דְּאִי אֶפְשָׁר לְקַנְּחוֹ שֶׁלֹּא יְהֵא בּוֹ עֲדַיִן מַיִם מֵהֲדָחָה לֹא שַׁיָּךְ זֶה. כָּתַב מַהֲרִי״ל (מנהגים) שֶׁאֵין לְהַתְחִיל לָלוּשׁ שְׁנִיָּה עַד אֲשֶׁר הֻסַּק הַתַּנּוּר שֵׁנִית, וּבֵינֵי בֵּינֵי יִרְחֹץ הַסֵּפֶל וְכָל הַכֵּלִים. וְכָתַב מַהֲרִ״י וַיְיל (סי׳ קצג) אוֹתוֹ שֶׁנָּתַן הַקֶּמַח יָדִיחַ יָדָיו, וְכֵן אוֹתוֹ שֶׁתִּקֵּן הַמַּצּוֹת. הַסָּדִין צָרִיךְ לְהַחֲלִיף בֵּין לִישָׁה לְלִישָׁה, וְאִם עוֹשֶׂה עַל דַּף בְּלֹא סָדִין וְיֵשׁ נְקָבִים בַּדַּף צָרִיךְ לְסָתְמָם שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בָּהּ הַבָּצֵק, וְגַם בַּמַּרְדֶּה לֹא יִהְיֶה סֶדֶק אוֹ חָרִיץ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תנ״א סָעִיף י״ח. וְאֵלִיָּהוּ זוּטָא (סק״י) כָּתַב דְּטוֹב יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת הַמַּצּוֹת עַל דַּף מִלַּעֲשׂוֹת עַל סָדִין, וְכֵן כָּתַב הַטַּ״ז בְּסִימָן תנ״ג סָעִיף קָטָן ה׳ עַיֵּן שָׁם. וְהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת עַל סָדִין, לְפִי שֶׁרֹב שֻׁלְחָנוֹת אֵינָם חֲלָקִים: (כ) **צֶמֶר.** אֲבָל בֶּגֶד צֶמֶר שָׁרִי, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד). וּבְדִיעֲבַד בְּכָל עִנְיָן לֵיכָּא אִסּוּר. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק כה): **ה (כא) מֻתֶּרֶת.** וְהַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים לֶאֱסֹר בְּדִיעֲבַד. וְהַנַּחֲלַת צְבִי (סק״ה) כָּתַב דַּוְקָא בִּדְעָבַר וְלָשׁ בְּמֵזִיד, אֲבָל בְּשׁוֹגֵג שָׁרִי. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) וְהוּא הַדִּין בְּלָשׁ סָמוּךְ לַתַּנּוּר, וְנִרְאֶה לִי דַּוְקָא כְּשֶׁהוּחַמָּה הָעִסָּה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סָעִיף קָטָן ב׳: **ו (כב) קֶמַח.** וְאִם עָבַר וְהוֹסִיף בָּהּ קֶמַח מֻתָּר לְאָכְלוֹ כָּךְ, רַק שֶׁלֹּא יְשִׂימֵם לְתוֹךְ דָּבָר לַח, וְאִי מִשּׁוּם שֶׁלְּעָסוֹ, אֵינוֹ מִתְחַמֵּץ תֵּכֶף, עַיֵּן רֵישׁ סִימָן תס״ו, הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים. וּבְדִיעֲבַד אַף שֶׁשָּׂמוֹ לְתוֹךְ הַתַּבְשִׁיל יֵשׁ לְהַתִּיר, דְּאֵין זֶה אֶלָּא חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא. אֵלִיָּהוּ זוּטָא (ס״ק יג) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כז) וְאַחֲרוֹנִים: (כג) **קָשֶׁה.** וְדַוְקָא עַל יְדֵי אָדָם אַחֵר, דְּאָדָם אֶחָד אִי אֶפְשָׁר לָלוּשׁ שְׁתֵּי עִסּוֹת וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶם יָפֶה, מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז). אַחַר כָּל עִסָּה יְבַעֵר הַפֵּרוּרִין מֵעַל הַשֻּׁלְחָן, וְאַחַר גְּמַר הַלִּישָׁה יְכַבְּדוּ הַמָּקוֹם. [אַחַר כָּל עִסָּה יָדִיחַ יָדָיו וְהַסֵּפֶל שֶׁלָּשִׁין בָּהּ, וּכְשֶׁאִי אֶפְשָׁר יִתֵּן לְתוֹכוֹ מַיִם צוֹנְנִין עַל כָּל גְּדוֹתָיו. מַהֲרִי״ל (מנהגים)]: (כד) **מֵהַקֶּמַח.** לָכֵן אוֹתוֹ הַמּוֹדֵד קֶמַח לֹא יִקְרַב אֶל הָעִסּוֹת עַד שֶׁיְּנַקֶּה מַלְבּוּשָׁיו מִקֶּמַח וְיָדִיחַ יָדָיו תְּחִלָּה:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

קֹדֶם שֶׁיַּחְמִיץ, אוֹ יִתֵּן הַכֵּלִים עִם הַבָּצֵק (מט) בְּמַתָּנָה לְנָכְרִי: (לט) **שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם גֻּמָּא וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ עַל שְׂפַת הַכְּלִי שֶׁלָּשׁ בּוֹ (נ) לֹא יִהְיֶה בּוֹ סֶדֶק. וּמַזְרֵק שֶׁנִּסְדַּק בִּשְׂפָתוֹ, כָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּצָרִיךְ לְהַרְחִיב הַסֶּדֶק וּלְגָרְדוֹ יָפֶה וּלְהַגְעִיל וְלִסְתֹּם הַסְּדָקִים וַיַּחֲלִיקֵם לְהַשְׁווֹתָם יָפֶה, אוֹ יַרְחִיבוּהוּ בְּרֹחַב אֶצְבַּע כְּדֵי שֶׁיִּכָּנֵס הַיָּד לְנַקּוֹת, אֲבָל לֹא יַדְבִּיק עָלָיו חֲתִיכָה נְחֹשֶׁת בְּמַסְמְרִים, שֶׁהֶחָמֵץ נִכְנַס תַּחַת הַמַּסְמֵר, אֶלָּא אִם כֵּן יַדְבִּיק הַנְּחֹשֶׁת עַל יְדֵי הִתּוּךְ. גַּם בַּמַּרְדֶּה שֶׁרוֹדִים בּוֹ הַמַּצּוֹת לֹא יְהֵא בּוֹ סֶדֶק אוֹ חָרִיץ, וְכֵן עַל הַדַּף שֶׁעוֹרְכִין וּמְגַלְגְּלִין עָלָיו הַמַּצּוֹת גַּם כֵּן צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא חָלָק בְּלֹא סְדָקִים וַחֲרִיצִים, וְאִם יֵשׁ בָּהֶם נְקָבִים צָרִיךְ לְסָתְמָן, שֶׁהַבָּצֵק נִכְנָס בָּהֶם. וְיֵשׁ שֶׁעוֹרְכִין מִטַּעַם זֶה עַל סָדִין, אָכֵן עַל הַסָּדִין גַּם כֵּן אֵין טוֹב, שֶׁהַבָּצֵק נִכְנָס בְּנִקְבֵי הָאֲרִיגָה [אִם לֹא שֶׁיַּחֲלִיפֵם בַּחֲדָשִׁים בְּכָל שִׁעוּר מִיל], וּלְהָפְכָם לָעֵבֶר הַשֵּׁנִי (נא) אֵינוֹ מוֹעִיל גַּם כֵּן, [א]וְעַל כֵּן יוֹתֵר טוֹב (נב) לַעֲרֹךְ עַל דַּף חָלָק. וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה נוֹהֲגִין לְצַפּוֹת הַשֻּׁלְחָנוֹת בְּטַס שֶׁל מַתָּכוֹת חָלָק אוֹ עַל אֲבָנִים חֲלָקִין, וְגַם יֵשׁ שֶׁמְּגַלְגְּלִין בְּוֶועלְגֶע״ר הֶעלְצֶע״ר שֶׁמְּצֻפִּין בְּטַס שֶׁל מַתָּכוֹת, אוֹ בְּשֶׁל זְכוּכִית: (מ) **כֶּסֶת צֶמֶר.** [ב]וְטוֹב (נג) לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְהַעֲמִיד אַף עַל בֶּגֶד צֶמֶר, אֲבָל בְּדִיעֲבַד בְּכָל עִנְיָן לֵיכָּא אִסּוּר: **ה (מא) הַפַּת מֻתֶּרֶת.** אֲפִלּוּ (נד) לָשׁ בְּמֵזִיד. וּמַסְקָנַת אַחֲרוֹנִים (נה) לֶאֱסֹר בַּאֲכִילָה אִם שָׁהָה כָּל כָּךְ בַּחַמָּה (נו) עַד שֶׁהוּחַמָּה הָעִסָּה, וְהוּא הַדִּין בְּלָשׁ סָמוּךְ לַתַּנּוּר הַמְבֹאָר בְּסָעִיף א׳: **ו (מב) לֹא יוֹסִיף בָּהּ קֶמַח.** לְפִי שֶׁאוֹתוֹ הוֹסָפָה אֵינָהּ נִלּוֹשָׁה יָפֶה וְנִשְׁאָר מְעַט בְּעַיִן תּוֹךְ הָעִסָּה, וְשֶׁמָּא לֹא נֶאֱפָה אוֹתוֹ קֶמַח יָפֶה, וְיֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁמָּא יִפֹּל בְּמָרָק בִּקְעָרָה וְיִתְחַמֵּץ: (מג) **אֶלָּא עוֹשֶׂה.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (נז) דְּאָדָם אַחֵר יַעֲשֶׂה הָעִסָּה הַקָּשָׁה, דְּהוּא בְּעַצְמוֹ אִי אֶפְשָׁר לוֹ לָלוּשׁ שְׁתֵּי עִסּוֹת כְּאַחַת וּלְהִתְעַסֵּק בָּהֶן יָפֶה, וּלְהַנִּיחַ הָעִסָּה הָרִאשׁוֹנָה בְּלִי עֵסֶק, אֵין נָכוֹן לְכַתְּחִלָּה אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף ב׳. וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם עָבַר וְעָשָׂה אָדָם אֶחָד אֵין לֶאֱסֹר [אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כד)]: (מד) **וִיעָרְבֶנָּה וְכוּ׳.** וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת עוֹד עִסָּה קָשָׁה, אֵין אִסּוּר לְהוֹסִיף קֶמַח בָּעִסָּה הָרַכָּה, רַק יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִתֵּן אוֹתָן הַמַּצּוֹת בְּדָבָר לַח [אַחֲרוֹנִים]. וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם נָפְלוּ תּוֹךְ הַתַּבְשִׁיל, הִסְכִּימוּ הָאַחֲרוֹנִים (נח) לְהַתִּיר, שֶׁהֲרֵי אֵין יָדוּעַ בְּוַדַּאי שֶׁנִּשְׁאַר בָּעִסָּה (נט) קֶמַח בְּעַיִן, וְאַף אִם נִשְׁאַר, אֶפְשָׁר נֶאֱפָה וְנִקְלָה יָפֶה. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁצָּרִיךְ לִזָּהֵר לְבַעֵר הַפֵּרוּרִין מֵעַל הַשֻּׁלְחָן אַחַר כָּל עִסָּה: (מה) **מֵהַקֶּמַח.** לָכֵן אוֹתוֹ הַמּוֹדֵד קֶמַח (ס) לֹא יִקְרַב אֶל הָעִסּוֹת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מט) מָגֵן אַבְרָהָם (שם). **וּמַיְירֵי שֶׁאֵין הָעַכּוּ״ם רוֹצֶה לְהָדִיחַ** וּפָשׁוּט, וְעַיֵּן אֵלִיָּה רַבָּה (שם): **(נ)** טַ״ז (סק״ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(נא)** שֶׁהֶחָמֵץ מְבַצְבֵּץ מֵעֵבֶר לְעֵבֶר [אַחֲרוֹנִים]: **(נב)** טַ״ז בְּסִימָן תנ״ג (סק״ה) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״כ) וּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יג), דְּלֹא כְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כד): **(נג)** אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כב): **ה (נד)** אַחֲרוֹנִים בְּדַעַת הָרַמְבַּ״ם (פ״ה הי״ב): **(נה)** הַבַּ״ח (ס״א) וְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כו) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים **(נו)** וּמִסְתַּבְּרָא דְּאָז יֵשׁ לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ הוּחַמָּה בְּשׁוֹגֵג, עַיֵּן בַּ״ח (שם): **ו (נז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(נח)** חֹק יַעֲקֹב (ס״ק כז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כג) וְחֶמֶד מֹשֶׁה (ס״ה) וְהַגְּרַ״ז (סכ״ו): **(נט)** וּבְיָדוּעַ שֶׁנִּשְׁאַר בָּהּ קֶמַח, יֵשׁ לֶאֱסֹר אַף בְּדִיעֲבַד אִם נָפְלָה לַתַּבְשִׁיל, וּכְדִמְבֹאָר בְּסִימָן תס״ג (ס״ג), וְכֵן כָּתְבוּ הַפְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק טז) וְהַגְּרַ״ז (שם): **(ס)** אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״ל) כתב: ולפי שרוב השולחנות יש בהם סדקים, לפיכך יש נוהגים לעשות המצה על הסדין וכו׳. **ב]** בשו״ע הרב (סכ״ד) כתב: אבל מותר ליתן אותה על גבי בגד של צמר או על גבי כר או כסת של עור, לפי שאינן מחממין כל כך.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah